

BUDA-PESTA

22 Dec. st. v.

3 Jan. st. n.

Va esi duminec'a.

Redact.: strad'a iernei nr. 1.

Nr. 50.

Anulu X.

1874.

Pretulu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romaní'a 2 galbeni.

A n o n i m u l u .

(Comedia intr'unu actu.)

Persónele:

Domnica, veduva bucurescéna.

Mironu.

Marta)
Ionu) servitori.

Scen'a se petrece in Severinu.

SCEN'A I.

Marta. *Ionu*.

Marta. In desiertu mi-fragmentu capulu, nu potu sè aflu ce a facutu pe dóm'n'a sè plece din Bucuresci si sè se inchida ia Severinu tóta vér'a!... Banuiesci tu ce-va, Ióne?

Ionu. (trintitu in fotelu si citindu dîare).
Inalta politica!

Marta. Dar lasa politic'a si raspunde la ce te intrebu!

Ionu. Ce cauta marele Duce Saxe-Waimar in Bucuresci? Ascépta sè citescu „Romanulu“ si apoi din informatiunile ce voiu aflá intr'in-sulu, déca inalt'a politica va permite, ti-voiu raspunde!

Marta. Dar lasa Ducii! duce-s'aru nóue cu a brândiei si raspunde la ce te intrebu!

Ionu. Cum va fi primitu Sultanulu? N'am inca scire de corespundinti'a ce trebuie sè fi

urmatu intre ministrulu afaceriloru esterne si agentulu nostru de la Constantinopole! In acésta primire se va desfasiurá o inalta politica!

Marta. Arde-le-ar foculu de gazete, cà te-au smintitu. Déca este datu unui servitoru sè se ocupe de politica.

Ionu. Sum cetatianu inainte de tóte!

Marta. Cetatianu care sterge talere.

Ionu. Déca am datoríi, am si drepturi; déca sciu sè-mi implinescu datoríile, sciu sè-mi aperu si drepturile cu sangele si viéti'a mea. Livreu'a ce portu nici odata nu va amortí patriotismulu care ferbe in inim'a mea!

Marta. Ai capiatu!... Blastemate gazete!

Ionu (uitandu-se cu dispretiu la *Marta*). Are dreptate „Telegrafulu“ sè se planga de caderea natiei romane. Ar puté cine-va, audîndu pe acésta femeia care vorbesce cu atât'a dispretiu de interesele politice, sè cródia, cà in vinele ei curge acela-si sange nobilu si generosu ca in vinele Dómnei Florica, Dómnei Chiajna, Dómnei lui Eremia Movila! Ar puté cine-va sè cródia, cà acésta femeia este strane-pót'a mamei lui Stefanu celu mare, care diu pót'a cetátii alungá pe fiulu ei ranitu si invinsu, cu acele sublime cuvinte:

„Ce dici tu, straine? Fiulu meu departe,
Bratiulu seu prin taberi, mîi de morti imparto!
Eu sunt a sa mama, elu e fiulu meu.
Déca tu esti Stefanu, nu-ti sunt mama eu!

Marta. Lasa gazetele, cà ajungi la Balamucu!

Ionu. Ce sufletu de cartitia!

Marta. Eu sufletu de cartitia! Si mai vrei sè ne cununàmu?

Ionu. Eu cu tine?

Marta. Si me mai intrebi, candu suntemu si fidantiati?!

Ionu. Eu cu tine?

Marta. Da, cu mine, éca si inelele.

Ionu. Nu sciu nimicu, póte cà am fostu beatu?

Marta. Ai fostu beatu?

Ionu. Póte... cà déca asiu fi fostu trézu, considerandu umil'a ta positiune sociala, considerandu cris'a care bantuiesce societatea romana, considerandu norii cari se gramadescu la orizontulu nostru politicu: asiu fi avutu eu curagiulu civicu ca, in timpî atâtu de critici, in conditii atâtu de desavantagióse, in circumstantie atâtu de grave, sè contractezu cea mai santa legatura, casatorî'a?

Marta. A! sufletu de cane ce esti, asiá! Ascépta, cà spunu totu dómnei?

Ionu. Nici unu cuventu dómnei, care ar puté sè me fortieze a te luá, cà-ci atunci veti calcá constituti'a care ne garantéza, sub garanti'a celoru siepte puteri garante, libertatea individuala.

Marta. Libertate de vagabondu!

Ionu. Ori cum ar fi, libertatea este drep-tulu meu.

Marta. Libertate, ca sè rapesci inim'a unei femei?

Ionu. Libertate! Ce voiesci? Sè ne inso-tîmu inaintea societâtii si inaintea lui Dumne-dieu prin formele civile si religióse? Dar ce dota ai? Cari ti-sunt avantajie, pentru ca sè me injugu la carulu Imenului? Ai tu o suma buna in numeraru? Ai tu vre-unu imobilu fara sarcina de secuestru, séu ipoteca? Ai tu rude betrane, cari peste doi séu trei ani te voru lasá mostenitória? Ai tu rude influinte prin cari sè-mi potu face o positie sigura si stralucita in societate? Vorbesc, te ascultu... si déca res-punsulu va corespunde cu aspiratiunile mele, atunci in diu'a de Santulu-Petru, inainte de apusulu sórelui, voiu avé onóre sè conduc la bratiulu meu in Cismegiu pe dómn'a Marta lui Ionu alu Balasiei din Afumati.

Marta. Ióne, Ióne! Cum te-au stricatu ga-zetele! Me intrebi ce am? Dar tu ce ai?

Ionu. Eu?... am vîitorulu! Ai uitatu, cà domnulu Mironu mi-a promis, cà la antái'a vacantie mi va da unu locu in biroulu dîfaru-lui seu?

Marta. Dar tu ai uitatu, cà dómn'a mi-va dá pe langa banii ce am strinsi, inca o suta de galbeni, indata ce va aflá cine este acel'a care de unu anu si jumetate i tramite mai in tóte septemanile cele mai dulci scrisori de a-moru!...

Ionu. Te intrebu, ce ai acum, cà-ci numai cu avere positiva poti sè aspiri la onórea de a fi soef'a unui impartîtoru de gazete... unu omu politicu, intielegi tu?... unu omu poli-ticu, care si-are vîitorulu deschisu, unu omu politicu, care póte sè ajunga si girantu de gazeta. Scfi tu ce este unu girantu de gazeta? Este unu omu care respunde pentru totu ce se tiparesce, este paratonerulu presei; candu lu-chiama comisarulu, prefectulu politiei, procu-rorulu séu judecatorulu de instructiune si lu-intréba: cine a scrisu cutare articolu? elu respunde pentru toti si tóte: eu! si merge pen-tru toti si tóte, la puscarîa. Si la puscarîa este tratatu ca omu politicu, ca omu de Statu; este bine hranitu. Primesce visitele avocatorulu, cari se intrebu a-i aperá procesulu! Citesc in ga-zete numele seu pe tóte paginile. Tóta lumea vede intrînsulu unu martiru alu libertâtii! Damele opositiei i tramitu buchete, portocale si tutunu de contrabanda. Confratii sei din presa i tramitu bani. Ér candu ese din pusca-rîa, cum credi cà este primitu in societate? Toti si-iau palarî'a inaintea lui! Toti se indésa a-i stringe man'a, cà-ci este unu martiru poli-ticu! Dar candu opositî'a ajunge la putere, ce fericire pentru dinsulu! N'are de câtu sè céra ori-ce functie: comisaru, portarulu, judecatoru de pace, oficieru de starea civila, sub-prefectu! i se dà la minutu, cà-ci a suferitu pentru san-t'a causa a libertâtii. Éca cum va fi acela cu care tu visezi sè te insotiesci. Apoi ca sè ai onóre de a purtá numele lui, trebue sè ai avere sigura, ér nu promisiuni insotite de „déca“, in-tielegi tu?

Marta (plangêndu). Asiá, m'ai purtat cu vorbe, ti-ai risu de mine?

Ionu. Ce vrei! asié sunt barbati! Ceea ce au fostu eri, nu mai sunt adi! Ceea ce sunt adi, nu mai sunt mane; ei mergu totu inainte. Candu ti-am promis numele meu, eram unu simplu sterge-talere, nu cunosceam vîito-rulu care me ascépta; adi inse candu lu-

cunosc, trebuie să-mi aleg soția din societate mare.

Marta (plângându). Si pe mine me lasi? A! me duc la monastire, me duc să me aruncu in Dunare.

Ionu. Cum ti-place! Pentru ce nu te-ai grabitu să me iei atunci candu eram p'aceea-si trépta? Atunci faceai nazuri si me trimeteai la santulu Ascépta! A! capete de gâsca ce sunteti? Acum trei ani candu nu aveai de câtu 17 ani, ti-placea să asculti vorbele dulci ale coconasiloru, sariai ca o sagéta la feréstra candu audiai câte o sabia zornaindu de petre! Te mandriai atât de multu de frumusetia ta, in câtu credeai, că nu ai de câtu să arunci o zimbire celui d'antâiu tineru, si elu să-ti cada indata la picioru cu inim'a, numele si vîitorulu seu! Acésta credintia nebuna perde tóte fetele frumóse fara minte. Ai aruncatu atât zimbiri cari s'au lipitu de inim'a barbatiloru ca nuc'a in parete. Si acum candu vedi, că ai perdutu pufusiorulu tineretiei, te întorei la Ionelulu teu. Nu te iau, ai perdutu feciorí'a inimei, ti-au cadiutu doi dinti, ai cretiuri pe frunte si la ochi, ai ascultat la atâtia insi vorbele dulci, ai 20 de ani, nu te iau! Ai imbetranitu, si cu vîrst'a si cu inim'a! Poti acum să canti cu lacrimile in ochi câtu vei vré:

Ia vedi flórea vietii mele
Cum se trece insedaru!
Vai de noi de damicele
Candu amorulu e amaru!

Canta si jóca acum, ca greerulu din fabula!

Marta (plângându). Nu ti-ar mai ajutá santulu Spiridonu! A! cum voi ajunge in Bucuresci, me duc să dau totu ce am pe acatiste, la santulu Elefterie! A! cane ce esti! nici lacrimile mele, nici tineretia mea, nimicu nu te misca? Ah! me aruncu pe ferésta (alérge la ferésta).

Ionu. Ia lasa glumele. Siedi ací la mésa si să discutámu seriosu.

Marta. Ce să discutámu? Me iei, ori me aruncu pe ferésta?

Ionu (a parte.) Éca posna! Cum să scapu de dins'a! O iubescu. Simtiu că mi se rupe inim'a candu o vedu plângându. Dar ce să facu? nu potu să me injosescu pana la dins'a. Positi'a sociala care me ascépta, nu-mi permite să facu acésta nebunía!

Marta. Ce totu spunu acolo? Raspunde la ce te întrebu!

Ionu. Asculta, Marto! Pentru ce te indiesci de inim'a mea? Scíi câtu te iubescu! Pentru ce nu întielegi, că suferu, si voi suferi

despartíndu-me de tine; dar ce vrei? sunt convenientie sociale cari trebuescu respectate!

Marta. Ce convenientie sunt acele, cari să impiedice unirea intre doi servitori? Aiuredi, sarace!

Ionu (a parte). Are dreptate ea; adi suntemu amendoi servitori, dar mane ea va fi totu servitóre, ér eu... vîitorulu me ascépta. Cum să facu ca să impacu dorulu ei cu vîitorulu meu? Indesiertu mi-fragmentu capulu. O, femei! femei! fara voi unde ar fi ajunsu omenirea? Dar trebuie s'o mai liniscescu pucinu pana candu voi vedé ce este de facutu! (tare). Marto! nu trebuie să despezeci, că vei avé intr'o dí onórea de a purtá numele meu! Inse rabdare, cu timpulu se facu tóte! Dá-mi o sarutare si ffi liniscita! Crede in Ionelulu teu (o saruta). Esu pucinu prin orasiu, ca să facu câte-va cunoscintie, să aflu ce-va noutáti cari totu-de-una servescu unui omu politicu (ese).

SCEN'A II.

Marta singura.

Marta. S'a dusu, dar ce me spaimantu eu? Elu me va luá, pentru că me iubescu. Blastematii aceia de impartítori cari aduceau gazete in Bucuresci, i-au întorsu capulu, i l'au umplutu de gargauni! Dar inim'a lui este a mea (unu servitoru aduce o scrisóre). O scrisóre pentru dómn'a! (observa) Ciudatu! Éca inca o sora a scrisoriloru ce primiá dómn'a in Bucuresci; acestu necunoscutu o urmaresce cu amorulu seu ca umbr'a! Dar cine să fia acestu omu, care de unu anu si jumetate se plange de amoru in ascunsu ca o privighiatóre in frunze? Am întrebuintiatu tóte mijlócele pentru a aflá, si n'a fostu cu putintia! Biét'a dómna, fara a lu cunósce, fara să aiba cea mai mica idea despre dinsulu, a inceputu să-lu iubésca! Este asiá de trista, obosita si descuragiata ca o turturica veduva! Dar nu potu să întielegu pe cine iubescu mai multu: pe acelu amantu anonimú séu pe domnulu Mironu? Si unulu si altulu o facu să se tulbure! Iubescu ea pe amendoi in acela-si gradu? Asiu dorí să sciu cum sunt acele inimi in cari incapu mai multe amoruri. Trebuie să fia mai adanci de câtu ocele Slanicului! Dar pentru ce să plecedin Bucuresci si să se inchida tóta vér'a in Severinu? Éca ce nu-mi intra in capu. Póte voiesce să se vindece de aceste amoruri, cari i voru uscá tineretia? si ar face fórte bine; a iubi unu necunoscutu, unu omu a carui fatia nici n'a vedíut'o, este nebuuia; a iubi pe domnulu Mironu, care se cutremura candu aude de amoru, este

si mai mare nebunía. In adevuru domnulu Mironu cu renumele ce are, cu sufletulu si caracterulu distinsu, merita iubirea unei femei; dar ce folosu candu elu si-a inchisu de multu sinulu pentru amoru, ér chei'a de la inim'a lui a aruncat'o intr'unu momentu de desperare in fundulu mării. Déca dóm'n'a voiesce sè ffa iubita de dinsulu, ar trebui mai antâiu sè caute chei'a, si cine scie candu ar aflá-o! (se uita pe ferésta). Dar nu me incéla ochii? Domnulu Mironu. N'apuci sè vorbesci de sóre si i vedi razele! Ce fericita va fi dóm'n'a, vediendu-lu!

SCEN'A III.

Marta, Mironu.

Mironu (intra). Buna diu'a, tineretie! Me asceptati? (siede).

Marta. Dieu, domnule, nu ne asceptám la acésta fericire, dar dóm'n'a eri!...

Mironu. St! totu limbuta?

Marta. Ce vrei, déca inim'a-mi este langa gura!

Mironu. Mi-am regulatu afacerile asiá ca sè potu lipsí din Bucuresci vr'o câte-va septemani. Vreu sè facu actu de presintia, cum dicu deputatii, la espositi'a din Viena, si apoi sè me ducu la Venetia unde me ascépta o placuta distractie: aceea de a dá grauntie porumbiloru pe piati'a Santului Marcu! M'am opritu aci, ca sè vedu pe dóm'n'a ta! Vorbesc-mi despre din-s'a. Cum si-petrece timpulu aci?

Marta. Fórte tristu

Mironu. Tristu? si pentru ce, candu sufletulu ei este asiá de poeticu, candu locurile sunt atátu de incantatórie?

Marta. O! dar cum se face, cà domni'a ta, care ai atát'a inima, nu intielegi ce verme róde tineretiea dómnei?!

Mironu. Inima, eu, copila? Te inceli! Inim'a mea a repausatu de multu! Ceea ce mai vedeti in mine, este numai suvenirea, cà am simtitu odata! Dar unde este dóm'n'a ta?

Marta. Unde? Nu sciu. De candu a venitu in Severinu, se scóla odata cu diorile si ese singura. Se preumbla tóta diu'a pe malulu Dunarei. Adesea stà óre intregi la tulpin'a vre unui arbore, cu ochii scaldati in lacrimi si tñtiti pe valuri! (Mironu se scóla si umbla agitat). Me ducu s'o cautu. Aflandu, cà ai venitu s'o vedi, va fi asiá de fericita!

Mironu. Credi?

Marta. Déca crediu, Dumnedieule! Ce intrebare!

Mironu. Intréb'o déca mi-permite s'o inso-tiescu in preumblările ei?

Marta. D'asiu intelni-o mai iute! (ese.)

SCEN'A IV.

Mironu (singuru). Éca-me éra si respirandu aerulu ce respira ea; câtu e de dulce! (Si-isbesce sinulu). O! dar tu, inima, nu vei imbetraní nici odata, totu-de-una vei fi juna, totu-de-una vei conservá naivitatea primeloru amoruri, totu-de-una vei fi pentru mine o sorginte nesecata de dureri si amaraciuni?! Poti bate inse pana candu frigulu mortii te va amorti, dar dorintiele tale nu le voiu satisface. S'au dusu anii aceia candu cu ardórea si credinti'a neofitiloru, cautám in amoru fericirile raiului. Câte deceptii am intimpinatu! De câte ori totu ce am avutu mai nobilu si mai santu in sufletulu meu, a fostu calcatu in picioére de angerii carora me inchinám! Dar cu tóta amar'a esperintia, inim'a n'a perdutu inca verdéti'a ei! Ea totu spera, totu crede. Tardfu inse! Am ajunsu in vîrst'a candu unu barbatu, déca nu voiesce sè atítie ironi'a societátii, trebue sè-si ascunda angerésc'a naivitate sub masc'a scepticismului, sub masc'a indiferentiei! Cumplitu jugu, dar pe care trebue sè-lu suferimu, déca nu voimu sè fimu batjocoriti chiar de sesulu in pagub'a caruia lu-purtámu! (S'aude afara o hora; merge la ferésta). Adi e serbatóre! Poporulu jóca pe pagistea verde, la sunetulu vioriloru, jóca ca sè-si uite durerile si suferintiele din cursulu septemanei! Câtu de senina si voiósa este figur'a sa! Cum lu-iubescu! Este o lege sublima scrisa in inim'a omului, ca sè aiba unu cultu in viétia. Cultulu ce mi-a mai ramasu, esti tu, poporu opincaru! (pausa). Oh! dar de câte ori, in anii tineretiei, am visatu sè am unu angeru care sè me consóle de suferintiele apostolatului meu! Acelu angeru credeam cà o sè-lu aflu in tine, Domnico. Dar cumplit'a fatalitate te-a smulsu din bratiile mele, din bratiile unui june saracu, pentru a te lipí la sinulu unui betranu avutu. Te-am iubitu si te iubescu. Esti libera, dar nu mai poti fi a mea. Oh! pentru ce averea sociului teu a sapatu intre noi unu abisu? Pentru ce nu esti saraca, ca in anii candu vedeam ceriulu ridiendu in dorinti'a d'a avé man'a ta? Éca-me condamnatu a sarutá in ascunsu urmele pasiloru tei, ér in facia-ti sè ridu cu hohotu de simtífrile amorului. Si nu credu sè ffa tortura mai cumplita de câtu aceea de a-si mascá cine-va inim'a invinsa de doru!... Dar sufletulu meu arde ca sè te vedu... Pentru ce sè nu iesu inaintea ta?

(Esîndu se intalnesce cu Ionu care are bra-tiulu plinu de gazete). — Ce mai faci, Car-calechi?

SCEN'A V.

Ionu (singuru.) Eu Carcalechi? candu mi-a promis sè-mi dea unu postu de impartîtoru la gazet'a sa? Dar a glumitu. Ce o fi cautandu elu la Severinu? Trebuie sè ffa o inalta politica, dar care nu me intereséza. Ceea ce me intereséza, este cà si-a permis sè glumésca a supra vocatiei mele d'a face parte din presa. Mai increde-te in parol'a ómeniloru mari, cà-ci este unu omu mare domnulu Mironu. Ori-cum, voiu insarciná pe Marta, ca sè decida pe dom-nulu Mironu a nu-si calcá promisi'a, si dreptu recunoscintia, o voiu luá de socfa. Afara de acésta ea me iubesc si este virtuósa cu tóta cochetari'a: dóue cualitãti cari o voru face sè respecte numele ce-i voiu dá. Apoi nu voiu fi celu antâiu contractandu unu maritagiu de inima. Dar sè vedemu ce mai dîcu gazetele. Éca o gazeta nóua numita „Diu'a“, girantulu ei este Teodoru Penescu, unu omu nou, nu-lu cunosc. Sè vedemu ce spune (citesce). Diu'a de la diece maiu. „Sciri din afara. Dupa scirile sosite din Japonia, guvernulu a acordatu supusiloru sei a se nutri cu pane in locu de orezu.“ Éca unu guvernulu parintescu. Sè vedemu ce mai urméza. „Imperatés'a Japoniei a datu unu esemplu de civilisatie européna, ne mai vapsîndu-si sprincenele.“ Cum vediu, ci-vilisati'a n'a petrunsu inca in tiér'a nóstra, unde femeile si-vapescu nu numai sprincenele, ci tóta figur'a, pana si perulu. Despre tóte ne putemu plange, cà suntemu inapoiati, dar de progresulu picturei nici de cum. Ce mai urméza? „Russia. Scirile din Asia centrala sunt fórte ingrigitórie. Armat'a rusa sufera fórte multu de lips'a apei. „Hm! pentru ce guver-nulu Russiei nu se intielege cu alu Romanéi, ca sè abata Dunarea pe acolo? Noi avem des-tula apa. Apoi lips'a Dunarei ne-ar face in-doitu bine: ar scapá satele vecine de inecare, ér pe mine de amenintiarea Martei, cà vré sè se inece. Dar unde sémena guvernele europene cu celu din Japonia? Sè vedemu in Francia ce s'a mai intemplat. In adunarea de la Versailles, s'a alesu Buffet cu 359 voturi.“ Buffet presiedinte! Sè mai dîca cine-va, cà guvernele republicane nu sunt cele mai intiepte! Tre-buía si la adunare Buffet. Pentru ce sè ffa nu-mai la teatruri, la gradini, la baluri? Omulu are trebuintia de bufetu pretutindeni. Audu sgomotu pe scara. Bine cà n'am inceputu sè me

ocupu de politic'a inalta! M'ar fi intreruptu tocmai in partea cea mai importanta, mai cu séma cà aveam de gandu sè cugetu ce-va se-riosu a supra càiloru ferate. De candu sunt aici, am mari si furtunóse discutii cu severi-nenii. Toti si-dau opini'a despre loculu unde sè ffa gar'a, pe unde trebue sè tréca lini'a. Fia-care trage spuz'a pe turt'a lui! N'am aprobatu ide'a celoru cari sustînu, cà lini'a sè tréca pe malulu Dunarei, nici ide'a absurda a ingineri-loru cari dîcu cà lini'a pe malulu Dunarei ar inchide orasiulu si cà ar trebui sè-lu ocolésca. Am sè propagu pe tóte stradele, respantiile, cafenelele, gradinile si berarfile, cà eu unulu, Ionu alu Balasiei din Afumati, nu sum nici pentru ide'a unora, nici pentru ide'a altora, ci sum si pentru unii si pentru altii, adica, spre a impacá pe toti, sè vía lini'a pe malulu Du-narei, ér gar'a sè fia pe piati'a Primariei. Inchi-puiti-ve placere, sè stai inaintea cazinului „Fur-tun'a“ bendu cafea si tîgara, si sè vedi convoiulu venindu, siuerandu si multîmea strainiloru um-plendu tóta piati'a. Intielegu, cà acésta idea este cea mai buna, pentru cà satisface tóte in-teresele; toti potu sè aiba placerea de a vedé venindu convoiulu, ér nu câtiva numai! Dar pentru ce intardîezu si nu mergu sè propagu ide'a mea? (si-ia gazetele si ese.)

(Finea va urmá.)

Gr. H. Grandea.

La o copila.

Cu lacrami, cu suspine, cu anim'a 'n durere
Mai vinu si asta-data sè-ti spunu ce patimescu;
Dar vócea-mi este slaba, in mine n'am putere
Sè-ti dîcu alta, copila, decátu cà te iubescu.

E cruda suferinti'a, durerea e amara,
Candu omulu vede mórtea, cà stà la capulu seu,
Si candu elu se desparte de-a sa iubita tiéra:
Dar multu mai cruda este durerea ce simtu eu.

Me ducu, si nu sciu unde, sè aflu vre-o scutire,
Cà 'n veci gândulu meu sbóra la tine nencetatu;
Si nóptea de vre-odata adormu fara simtîre,
In visurile mele te vedu, angeru curatu!

Si candu me aflu 'n templu, rugandu-me ferbinte
La celu ce-a creatu lumea; de-odata me trediescu
Cu numele-ti in gura, dicandu aste cuvinte:
O! scump'a mea iubita, de-ai sci cum te iubesc!

Si anim'a-mi sioptesce, cà nu e cu putintia
De-acuma fara tine in lume sè traiescu;
Te rogu, aibi mila dara, de debil'a-mi fintia,
Si-mi di aceste vorbe: „eu inca te iubescu!“

Si-atunci acelu ce-ti pica acuma la picioré,
In cantece sublime in veci va totu cantá
Frumseti'a fetiei tale, atátu de rapitoré,
Si 'n veci pe-a sale bratie cu dragu te-a leganá!

Ionu Encescu.

Brezaia.

— *Datina poporala romana la Craciunu.* —

Ne placu obiceiurile si moravurile poporului nostru, pentru cà gasimu intr'insele clasic'a origine a némului romanescu, pentru cà sunt documinte pretioase ce nu posedu tóte natiunile, prin cari sè se ateste descendintia a si puritatea sangelui lor. Si ne placu cu atátu mai multu, cu câtu aceste obiceiuri, aceste datine stramosiesci, sunt conservate c'o fidelitate admirabila, cu acelu caracteru originalu care distinge individualitatea popóreloru, cu acelu profumu suavu de vetustate, care ne amintesce atâte suveniru.

Prin câte n'a trecut Romanulu, prin ce nevoi si prin ce pericole! Câte invasiuni nu s'au stracuratu prin daciculu pamentu de sub pólele Carpatiloru, si cu tóte aste vijeliele amenintatòrie câtu de putínu au pututu clatiná dinsele betran'a tulpina a stejarului latinatitii! Adusi cu simtieminte nobile, cu limba stravechia, cu traditiuni clasice, cu sange latinu in anima, adusi intr'unu tînutu incultu, noi sciuramu sè ne pastràm originea si sè ne creàm o esistintia propria, romanésca.

De unde scimu aceste? Cine ni le dovedescu?

Moravurile, traditiunile, obiceiuriie, institutiunile sociale, limb'a, cantecele, portulu si celelalte acte din viétia poporului.

Éta pentru ce credemu utile ca sè vorbimu din candu in candu despre cele ce se trecu in poporu.

Ne propunemu a vorbí asta-di despre *Brezaia*.

Titlulu póte paré cam curiosu, subiectulu cam usioru pentru ca sè póta formá obiectulu unui studiu, fia câtu de scurtu, câtu de incompletu. Cu tóte aste câte lucruri nu ni se paru nóue usióre, pentru cà suntemu dedati cu dinsele, dar cari cu tóte aste, comparate cu cele

din anticitate, au o importantia de necreditu! A studiá limbele clasice numai spre a intielege frase eline si latine, numai apre a ne dá unu lustru de eruditiune, acésta nu e de ajunsu: pentru noi Romanii studiarea tesaureloru clasicitatii este unu isvoru mare si nesecatu, din care ne putemu adapá cu profitu, prin a carui gustare putemu esplicá si intielege modulu nostru d'a simtí, d'a traí, d'a lucrá.

Pe candu *Steu'a* si *Vicleimulu* incepu sè s'arete sér'a pe strade, anunciandu lumii sfrisítulu unei dogme imbetranite si nascerea unei credintie nóue, mai pura, mai vigurósa, mai perfecta, poporulu — care nu-si dà ostencil'a sè pricépa si sè petréca cu aceste institutiuni, cari amintescu represintatiunile pieselor numite *mistere* de pe la inceputulu erei crestine, — poporulu simte placere s'asculte títítulu arcusiului unui viorarar si tiacanitul *Brezaiei*. Si predilectiunea sa pentru acestu genu de spectaclu a ajunsu proverbiala: pana si adi se repeta in poporu anecdot'a unei femei care certá pe sociulu seu cà „a adusu in casa *pus-tiú'a* de *Stea*, pe candu ea vorbise sè vie *sfánt'a* Brezaia.“

Dar ce este acésta Brezaia si de unde se afla la Romani?

Primeloru incercári ale artei comice li se dà o anticitate aprópe fabulósa: se pare cà de la inceputu omulu simti o necesitate naturala d'a ride si d'a imitá miscàrile ridicule, d'a petrece parodiandu mai antáiu animalele si paserile, apoi reproducédu diformitátile semeniloru sei, mai cu séma vitiele cari i apropiu mai multu de natur'a bestiala.

Pana si asta-di negrii din l' Ile-de-France se imbraca cu pene si imita miscàrile óre-caroror paseri.¹⁾ In interiorulu Africeí, boa, regele reptileloru, e represintatu d'unu omu viritu intr'unu sacu.²⁾ Asemenea Camciadalií,³⁾ Indianii din Nóua-Spania,⁴⁾ selbatecii din America septentrionala,⁵⁾ locuitorii insuleloru Aleute⁶⁾ conserva pana adi urmele primitivei imitatiuni a animaleloru.

¹⁾ Milbert. Voy. pittor. à l' Ile-de France, t. I, p. 183.

²⁾ Clapperton. Second voyage, t. I, p. 105.

³⁾ Journ. hist. du voy. de m. Lesseps au Kamtschatka, p. 101—104.

⁴⁾ Nouv. rel. cont. les voy. dans la Nouv. Esp. 3 part., p. 168.

⁵⁾ Cook, Trois. voy., t. 3., p. 69.

⁶⁾ L. Choris. Voy. pitt. autour du monde: iles Aléoutiennes, p. 9.

In Grecia, Satirii, Silenii, Panii, Sirenele si atâte alte divinități represintă epoc'a de transitiune între vechi'a imitatiune a animaleloru si între aceea care imită pe ómeni. Din punerea in scena a unoru actori muti, ca maimu'ti'a, ursulu, cocorulu etc. esť apologulu esopicu si dram'a satirica. D'ací dieii Pani cu piciórele de capra, Satirii cu capulu séu cu barb'a de tiapi, si totu felulu de Bachanti, jumetate ómeni si jumetate animale, — cari esecutau veselele dantiuri cunoscute dupa numele loru.

Unu altu genu de imitatiune se facea sub form'a de papusi séu marionete. Teatrulu grecu le adoptà de la Egipteni. ⁷⁾ Erodotu ⁸⁾ descriindu cultulu lui Bachus, naréza că femeile purtau in procesiune prin sate statu'a acestui dieu, mare ca d'unu cotu si miscata prin sfori. Grecii le imitara ⁹⁾ si crestinismulu fu nevoitu sè le adópte cu óre-cari transformàri. Unu hagiunaréza c'a vediutu in biseric'a Sfantului-Mormentu de la Ierusalemu o mare cruce, care serviá in ceremoniele septemanei mari.

Marioneta deriva de la diminutivulu numelui *Marion*, Marióra, si provine de la o celebra procesiune venetiana.

Aristotele, in cartea sa despre *lume* — *περὶ κόσμου* ¹⁰⁾ — aréta gradulu de perfectiune la care ajunsese in timpulu seu papusile miscate cu sfór'a, si are unu pasagiun in care descrie cum diferitele parti ale corpului, gátulu, membrele, ochii, esecutau diferite miscàri in tocmái ca o fiintia víia.

De la Greci, aceste spectacule poporale trecura la Romani, si Oratiu pare a constatá, că in timpulu seu erau unu ce comunu :

Ducris ut nervis alienis mobile lignum. ¹¹⁾

In fine lumea antica obicinuiá ca, la mese séu in díle de serbatóre, la ospetiele loru sè aiba diferite specie de caraghiosi si de paietie, stravestiti in costume curióse, cari sè distreze pe meseni. Incependu cu literatur'a indiana, gasimu că in poem'a *Ramaiana* Sita are pe langa dins'a o paiatia care i descrie calitátile curtesaniloru. Erasmu ¹²⁾ sustîne c'acésta traditiune amintesce pe Vulcanu, care jucá in

Olimpu rolulu de bufone alu dieiloru, din caus'a diformitátii corporale si a uriciunii figurii sale.

Aceste trei sorginti — imitatiunea animaleloru si ridiculeloru umane, marionetele si paiatiile din timpulu serbatoriloru — sunt origine *Brezaiei*.

In ceea ce privesce numele de Brezaia, marturimu, că nu-lu putem derivá nici de la verbulu elinu *σρωω, σρωσω*, nici de la latinulu *Praesalire* — de unde *praesul*, conducatorulu *Saliloru* instituiti de Numa Pompiliu. ¹³⁾ Acestu cuventu nu póte fi de cátu de origine traca, de óre-ce silab'a *bre* e generica in cuvintele traco-celtice, ca in numele de orasie *Mesembria*, ca in *brénza, brazi*, care insemnéza mare. Afara de dicerea *brézu, brezoiu* etc. in tíera la noi (Romanía) sunt mai multe comune numite *Bréza, Brezesci, Brezeni, Brezoieni* etc.

De la prim'a dí a Craciunului se vede in satele romane unu omu inveluitu intr'o manta lunga séu intr'o zeghia, si impodobitu cu multíme de basmale, panglice si flori de diferite colori, de unde proverbulu „par' că esti o Brezaia“ adresatu femeiloru gatite cu esagerare.

Individulu pórtá unu capu de animalu cu botu séu de pasere cu ciocu, pe care, printr'o sfóra ce tîne in mana, lu-face sè se misce si sè elantianésca ca barz'a. In casulu d'antâiu represintă o capra, unu tiapu, unu lupu, etc.; in celu d'alu doilea unu cocoru, unu cocosiu, unu paunu, etc.

Astu-felu stravestitu, individulu-paiatia jóca si si-moduléza miscàrile botului séu ciocului dupa canteculu unui betranu vioraru, care recita óre-cari versuri lascive. Mergéndu din casa in casa, alergandu dupa copii, alegandu-se de ómeni si de femei séu spre a le imitá gesturile ori a le parodiá vócea, risulu si figur'a, Brezaia tîne la tíera, si in specia la munte, loculu teatrului, baluriloru, Vicleimului si tutoru spectaculeloru din orasie, prelungindu sgotósele-i comicarí in totu timpulu carnevalului.

Cercetandu bine acestu primitivu germene alu dramei poporale, vedemu concentratu intr'insulu o multíme de alte obiceiuri pe cari le gasimu la Eleni si la Romani. De esemplu totu in felulu Brezaiei se stravestiau aceia cari cantau versuri satirice in contra generariloru ce

⁷⁾ Athen., lib. I, p. 19. E. — Eustath., p. 457, 35, sequ.

⁸⁾ Herodot., lib. II, cap. 107.

⁹⁾ Lucian., De Syria dea, par. 16.

¹⁰⁾ Cap. VI, lit. c. d. p. 1217, ed. 1597.

¹¹⁾ Horat., lib. II, sat. 7, vers. 82.

¹²⁾ Elogiulu Nebuniei.

¹³⁾ Cicero in De div. lib. I, cap. 26 et lib. II, cap. 66.

reputau triumfu, invelindu-se cu piei de iedu si puindu-si in capu caciule tiuguiate séu coafure cu peru lungu si sbârlitu¹⁴⁾ spre a nu fi cunoscuti de superiorii loru pe cari i batjocoriau; totu d'acestu genu, totu o specia de Brezaia erau si femeile Citeria si Petreia ce se vedeau la procesiunile romane, pe cari Catone le califica astu-felu: „*effigies quedam arguta et loquax ridiculi gratia*”¹⁵⁾. In Brezaia mai gasimu pôte si ôre-cari amintiri vage despre dantiurile cunoscute la Greci sub numele de *Cocorulu*, *Sioimnlu*, *Bufnitia* si *Cucuvaia*.¹⁶⁾

Ori-cum ar fi, acésta traditionala petrecere este o vechia ereditate, conservata inalterata, cu caracteru-i nepretentîosu si necioplitu, prin urmare cu atâtu mai curiósá si mai im-

portanta pentru a puté ofere materia unui studiu mai lungu.

Spatiuulu inse ce noi ne-amu rezervatu pentru unu artielu cu ocaziunea Craciunului ne constringe sè terminâmu, repetandu cà in poporulu nostru daco-romanu se gasescu multime de moravuri de genulu acest'a, cari, pentru fal'a si originalitatea nóstra nationala, amu dorí ca toti sè le sustiene si incurageze in locu d'a le denigrá sub usiorulu pretestu d'a le inlocuí c'o falsa civilisatiune. Cà-ci, celu putînu noi personalu, preferimu ieresurile si suvenirile pagane, in loculu petreceriloru scandalóse si imorale ale rafinarii moderne.

G. D. Teodorescu.

SALONUL

Conversare cu cetitóriele.

— *Ajunulu Craciunului.* —

Erá de catra séra.

Stateam la ferésta si me uitám afara pe strada. Acolo ningeá. Erá unu geru grósnicu. Nimene nu amblá, decátu numai copíi cari se turisiau pe ghiatia, ríndiendu veselu si cu bucuría...

Si cum me totu uitám la ei, petrecêndu-mi spiritalminte la suvenirea aniloru trecuti ai copilariei, incetulu cu incetulu se intunecá de totu. Copíi veseli se dusera si ei, care in catràu si pe strade nu remase unu sufletu de omu, par' cà totu orasiulu ar fi muritu de odata.

De ce s'a golitu ôre strad'a asiá iute, ca si candu in camer'a deputatiloru incepe sè vorbésca vr'unu oratoru neplacutu? — me întrebam. Si, dreptu respunsu, cine-va batú la usia.

— Intra!

Si usi'a se deschise si intrá unu servitoriu, aducandu-mi o epistola. Rupsei iute sigilulu. Erá de la fratele Hectoru. Dinsulu me insciintiá, cà nu pôte sè vina de séra la mine, cà-ci e poftitu la o familia a petrece acolo ajunulu Craciunului.

Indata pricepui, cà pentru ce s'a desiertatu de odata strad'a?! Adeca avea sè urmeze ajunulu Craciunului. Toti ómenii, pana si copíi, incetara ori ce lucru si chiar petrecere, si grabira a serbá — in familia.

In — familia! Pentru ce acolo? Pentru cà numai in familia pôte sè fía o serbare adevérata.

Arangiati festivitatí cátu de stralucite! Splendórea si scilpirea sè cucerésca vederea ochiloru. Fan-

farele si tunurile sè cutremure audiulu. Melodi'a canturiloru sè incante sufletulu. Si multímea imposanta sè ve suprinda intipuirea... Impresiunea va fi totu-si numai, eterna. Vomu admirá dóra tóte; ne vomu incbiná artii si grandiosului, — dar anim'a nóstra nu va simtí nici o placere, ea va remané rece, ca si candu nu s'ar fi intemplatu nimica...

Duceti-o inse in o serbare familiaria, cátu de mica, cátu de simpla, si veti simtí-o tresarindu de o nalta fericire!...

Anim'a nu este o pasere, careia i place sè cîrîpésca pe tóte gardurile, — ci o viorea, care se ascunde cu modestia, si infloresce de multe ori între spini...

Veti díce dóra, cà sum pré sentimentalu. Se pôte, cà aveti dreptu. Una inse gandescu, cà nu va contestá nime. Si acést'a una e, cà serbarea religiósá numai in cerculu familiarlu are farmeculu seu.

Acele mîi de bucuríi, ce le vedi intiparite pe fetiele tuturoru membriloru familie, pe timpulu unei serbatori, te facu sè tresalte si anim'a ta si sè simtiesci cà adi e serbatóre.

O lucróe estraordinaria se revérta in tóta cas'a, par' cà in acésta di ar stralucí altu sóre de pe ceriu, ér nu acél'a din dilele comune; tóte obiectele si mobilele sunt transformate, par' cà-su innoite; in totu loculu curatienia, in tóte partile coloritu serbatorescu. Famili'a intréga e vesela, cu frunte deschisa, bucurí'a a ocupatu fruntea si surisulu buzele tuturoru. Barbatulu si soci'a sa si-facu câte o suprindere, si amendoi privescu cu desfetare la copíi loru incantati de presenturile primite. Mosiulu cu bunic'a vedu de pe divanu, unde siedu, asésta fericire, si ei întinerescu, traiescu de nou prin suvenirile loru.

Si éta cà vinu némurile, cunoscutii si amicii, urméza gratulári reciproce si sincere, imbratísári, sarutári, bucuría si fericire generala, care lasa urma in sufletu si anima.

¹⁴⁾ Dion. Halicarn. lib., VII, cap. 74.

¹⁵⁾ In Fest. voc. Petreia et Citeria.

¹⁶⁾ Poll., lib. IV, cap. 14. — Athen., lib. XIV.

Acest'a e farmeculu serbatórei petrecute in familia, unu farmecu originalu si propriu, pe care nicairi nu-lu veti gasi in altu locu...

Acést'a a fostu credinti'a mea totu-de-una, prin urmare si atunce candu se intemplara cele ce am avutu onóre sè ve povestescu mai susu.

E bine, mi-veti crede dara, cà cetindu e, isto)'a fratelui Hectoru, lu-invidiam.

— Cum asiá? Nu erai dóra pofritu la vr'o casa cunoscuta? — me intrebati dvóstre.

— Din contra. Aveam pe mésa trei invitatiuni. Dar eram de totu indispusu. Ah! Hectoru, ferice de elu! Elu erá pofritu la — mirés'a sa!

Decisu a nu primi nici o invitatiune, esii din locuinti'a mea, cu cugetulu a petrece sér'a in societatea amiciloru mei.

Sosii la unulu. Elu inse nu erá a casa. Precum mi-spuse servitoriulu lui, dinsulu s'a dusu la o familia cunoscuta, a petrece acolo ajunulu Craciunului.

Mersei la altulu. Acel'a asemenea erá dusu; alu treile inca se aflá totu acolo; alu patrале, alu cincile, si — alu diecele, si toti erau dusi unde-va,

Me dusei in cafenea, crediendu siguru, cà celu pucinu acolo voiu dá de vr'unu amicu alu meu. Dar ce sè vedi! Cafenú'a desiérta, lampele mai tóte stinse. Necasitu ce eram, m'asiu fi indestulitu si cu unu marqueur, numai s'am cu cine sè jocu billardu; dar nu erá nici unulu, ca 'n palma. Toti s'au dusu sè-si faca si ei o séra buna.

E bine, mi-diceam, in ospetaria totu-si voiu gasi vr'unu prietenu, vr'unu bietu nefericitu, carele nu e invitatu nicairi. De voiu prinde vr'unulu, nu l'oiu lasá cu una cu dóue, i voiu platí ce-i va cere anim'a si vederea, numai sè remana cu mine tóta sér'a acésta, sè-mi petrecu si eu, sè sciu cà-i ajunulu Craciunului.

Intrai. Dar vai! Sa'a, de alta-data plina, acuma erá mai de totu desiérta. Doi-trei corectori de la jurnale, cari n'au nici diua nici nópte, formau mai totu publiculu.

Mi-i gróza de corectori. Mai alesu, de candu unulu in o poesia a mea din „gratia“ mi-a facutu „grétia.“ Deci nu me apropii de ei.

N'apucaí sè intrebú de Kellnerulu, care se apropiá de mine, cà unde sunt amicii mei, cà-ci dinsulu mi-si adresá acésta mirare:

— Dta dóra nu esti pofritu nicai ri petrece ajunulu Craciunului!?

Ticalosulu de elu, — inca si-permise a me insultá.

Dreptu respunsu — nu-i dísei nimica. Luai ce-va, si chiamai ospetariulu sè-i platescu.

— Adi nu se platesce nimica, — mi-díse elu.

— Pentru ce?

— Pentru cà e ajunulu Craciunului, si in acésta séra óspetii mei, cari séu n'au cunoscuti séu nu sunt pofriti unde-va, se ospetéza gratis, ca astu-felu si ei sè aiba nitica desfetare.

Svabulu meu ingrasiatu de bere pronuncia cu atát'a naivitate aceste vorbe, incâtn mi-ar fi placutu sè-i radu o santa palma.

In locu de acést'a inse i multiamfi, si elu si-intinse man'a famliariu s'o stringu. Facui si ast'a si plecai.

Nu me opríi pan'acasa. Acolo inchisu intre patru ziduri esclamai:

— Ah! pentru ce se serbéza óre ajunulu Craciunului!?

De odata inse unu sgomotu vialu se audí in giuru de mine prin celelalte locuinte din casa in care siedeam. Conversatiuni animate, jocuri glumetie, risete vesele petrunsera la mine din tóte partile.

Toti cei din casa petreceau cu veselía ajunulu Craciunului; dar in mijloculu loru eu suferiam chinurile lui Tantal...

*

Trecura patru ani...

Si éta éra-si ajunulu Craciunului...

Dar ce schimbare!

Acuma me aflú pré bine a casa...

— Scump'a mea, te rogu fá-mi the'a!

Josefu Vulcanu.

B o m b ó n e.

Unu cuventu glumetiu alu lui Napoleon I.

Intr'o dí imperatulu, fiindu-i sete, cerú unu paharu de vinu.

— Sire, — díse lacheulu seu, — vinulu din pivnitia a trecutú.

— Cum a trecutú!... Ce?... Nu se mai aduce câte 50 butelce pe fie-care dí pentru curte?

— Ba da Sire... decátu...

— E bine! — díse imperatulu, — voi spune c'am ordonatu, sè se aduca de acum inainte câte cinci dieci si un'a de butelce, ca sè se gaséca si pentru mine vre o un'a candu mi-va trebú!

*

Unu omu de óre-care conditiune este adusu inaintea trib. corectionalu, pentru o bataia, ce a facutu intr'o crisma.

Presiedintele catra prevenitu: Se póte, ca unu omu de conditiunea dtale sè petréca si sè faca scandaluri prin locuri atátu de putínu conveniabile?

Prevenitulú: Pentru unu barbatu, díe presiedinte, tóte locurile sunt conveniabile.

Presiedintele: Déca sunteti de asemenea principiu, binevoíti a merge 2 septemani la inchisóre, locu éra-si conveniabilu dupa dta.

*

Dialogu intre unu barbatu plesiuvu cu desaveróre si soci'a sa.

— Soro, fá-mi te rogu cararea...

— Draga, dá-mi te rogu unu creiouu!

CE E NOU?

** (Statu'a lui Stefanu celu Mare.) Unu comitetu din Bacáu face apelu catra Romani a contribuí bani spre a se redicá la Bacáu o statua equestra lui Stefanu celu Mare. Ofertele au a se tramite la adres'a dlui cassariu C. Platonu in Bacáu.

** (Curtea regéca) la 12 januariu va plecá din Gödölló la Viena. Primulu balu de curte inse se va tiené in castelulu din Buda.

** (Remasiagurile sunt in moda.) Doi oficiieri romani din Bucuresci, incuragiati de succesulu lui

Zuboviciu, — precum ni spune „Rm.“ — voru face prinsóre pentru dóue asemene caletorii, una de la Bucuresci la Giurgiu, si alt'a de la Bucuresci la Iasi.

** (Unu oficieru austriacu,) dlu Simon s'a remasítu cu dlu Maurer, pe pretiu de 1000 fl., cà dinsulu va calari din Brasiovu pana la Bucuresci in timpu de 24 óre. Oficierulu a càstigatu remasiagulu, cà-ci a sositu inca mai iute la Bucuresci. La barier'a Mogosióiei dinsulu fu intimpinatu d'unu insemnatu numeru de ofieri romani, membrii ai Societáti equestre, si chiar de dómne calari; ér in sal'a otelului Herdan i s'a oferitu unu dejunu pregatitu deja de diminéti'a.

** (La Vasvár) s'au gasitu o multime de bani vechi de pe timpulu Romaniloru. Intrég'a culegere se afla in manile primariului din Satu-mare.

** (Unu pacu viu.) In „Journal de Genève“ cetimu urmatóri'a intemplantare interesanta: Unu plugariu din Zürich, carele voiá se caletorésca la Baden, a sositu cu unu pacu mare la gara. Intentiunea lui érá d'a luá paculu cu sine in cepeu, spre a nu platí pentru elu nimica. Oficialulu de la mesuratóre inse i apucá paculu si lu-puse pe mesuratoriulu. Dar ce mare fu mirarea tuturor, descoperindu-se, cà in pacu érá fiulu plugariului, pe care dinsulu voiá sè-lu duca gratis!

** (Unu tieranu romanu din Maramuresu) cumperandu ce-va la unu negutiatoriu din Sigetu, in locu de o banenota de 50 fl., i-a datu una de 100 fl. Negutiatoriulu numai dupa departarea tieranului observá acést'a. Acuma dara dinsulu róga prin foile publice pe toti preotii, notarii si invetiatorii, din acele parti, ca de cumva óre-care tieranu s'ar plange de paguba, sè-lu indrepte la dinsulu.

** (Unu talhariu istetiu.) Alalta eri in strad'a Vatiului, inaintea prevalfei de moda a dloru Monasterly si Kuzmik, unu talhariu a scosu portfoiulu unei dame care se uitá la espositiune, apoi scotiendu banii, i-a inlocuitu cu harthia si a pusu portfoiulu éra-si in pusunariulu damei. Dins'a bagá de séma ce-va miscare in pusunariu, inse pipaindu-lu, vediu cà portfoiulu se afla inca totu acolo, si astu-felu se linisci. — Numai dupa ce se rentórse a casa, vediu cum o patí.

** (Schimbarea unui gherocu.) In o ospetaria din Buda publiculu si-petrecea bine intr'una din serile trecute. Cam pe la 10 óre unu domnu platí, si-luá gheroculu de érna si plecá a casa. Pe drumu inse elu bagá de séma, cà gheroculu nu este alu lui, deci se rentórse in ospetaria, spre a-lu reinschimbá cu alu seu. Abiá ajunsu inse in usi'a ospetariei, unu domnu sarí din mijloculu publicului, si — strigandu „talhariu!“ — lu-apucá de gátu. Numai cu multu necasu reesi bietulu omu a dovedí, cà dinsulu nu este talhariu si cà numai din gresiéla a luat gheroculu.

Flamur'a lui Hymen.

∫ (Dlu Ioanu Budintianu,) advocatu in Bocsiamontana, si-a incredintiatu de fiitóri'a socia pe domnisíor'a Matilda Jianu, fic'a dlui comerciantu Georgiu Jianu din Resítia-montana. Cununí'a se va serbá in carnevalulu vítoriu.

Biserica si scóla.

‡ (Noulu metropolitu de Sibiu,) Pr. SS. Mironu Romanu, fu numitu la 22 l. c. consiliariu intimu

de statu. — Esc. Sa sosindu in 24 dec. in Sibíu, fu intimpinatu la gara de preotíme in frunte cu SSA vicariulu Nicolau Popea, si de mireni in frunte cu dlu Bologa. Apoi unu banderiu de calareti lu-petrecu la residintia. Sér'a junimea clericala tienu o siedintia literaria.

‡ (Pr. SS. parintele dr. Victoru Mihali,) noulu episcopu alu Lugosiului, se va consecrá la Blasiu in diu'a SS-loru trei ierarci, adeca la 30 jan. st. v.

‡ (De la universitatea din Bucuresci.) Afámu din diarulu „Pressa“, cà studintii de la facultatea de dreptu din Bucuresci au cerutu, prin o petitiune, dlui ministru alu instructiunii publice, infintiarea cursuriloru de doctoratu de dreptu.

‡ (Esc. Sa metropolitulu Vancea) va conchiamá sinodu archidiecepsanu la Blasiu in primavér'a vítória.

‡ (Universitate in Bucovina.) Maj. Sa a aprobatu infintiarea unei universitáti in Bucovina.

‡ (Dlu Bonifaciu Florescu,) licentiatu in litere din Francia, incepú la universitatea din Bucuresci unu cursu facultativu despre „Istori'a critica moderna.“

Societati si institute.

‡ (Ateneulu Romanu,) duminica la 15/27 dec. 1874, la 8 óre sér'a tienu inaugurarea conferintioloru publice pe 1874—1875, dupa urmatóri'a programa: Partea antáia: 1) D. vice-presiedinte alu Societáti va face o scurta dare de séma de lucrárele Societáti Ateneului in anii din urma. 2) „Absinti'a“, de Beethoven, cantata de dr'a Maria R. Rossetti. 3) „Melancoli'a de Campana“, cantata de dr'a Teodorini. 4) „Quartetto“ pentru patru viori, a supra unoru motive din Sonnambula, essecutatu de patru elevi ai conservatorului. — Partea a dóua: 5) „Reveria“, adagio pentru violina de H. Vieuxtemps, essecutata de dlu Julius Wiest. 6) „Serenada“ de Scheletti, cantata de dr'a Maria R. Rossetti. 7) „Mare Fantasia“ pentru piano compusa si essecutata de dlu Leopoldu de Meyer.

‡ („Julia“,) adeca societatea de lectura a junimei romane de la universitatea din Clusiu a realesu ca presiedinte pe dlu professoru dr. Grigoriu Silasi.

Literatura.

* (Dlu I. I. Ardeleanu,) preotu in Chitihazu, a scosu de sub tipariu la Aradu urmatóri'a carte: „Despre sustienerea sanetáti trupesci si sufletesci a copíloru scolari“, tradusa din limb'a germana, dupa professorulu dr. Bock. Pretiulu 60 cr.

* („Calendarulu Perdafului“) pe anulu 1875 a esítu de sub tipariu la Iasi.

* (La librari'a Socecu) in Bucuresci a aparutu: „Lectiunea de deschidere“ a cursului publicu de istori'a naturala, facuta la universitatea din Bucuresci de D. Gr. Stefanescu.

* („Despre legatu“,) in dreptulu románu si 'n dreptulu románu, dlu Gr. G. Tocilescu a publicatu o carte la Bucuresci. Pretiulu 2 lei.

* („Patimele junelui Werther“,) de Góthe, traduse de B. V. Vermont, c'o introducere de Gr. H. Granda, a aparutu la Bucuresci. Pretiulu 2 lei.

* („Predicatoriulu Sateanului Romanu“,) fóia bisericesca pentru predice, a aparutu la Desiu sub redactiunea dlui N. F. Negrutiu. Prim'a brosiura con-

tiene 8 predice, si ca suplementu este alaturata „Foi-ti'a Predicatoriului“ etc., pentru cestiuni bisericesci, scolastice, economice etc. Critic'a voru face-o competi-tiia. Noi insemuam numai, ca pretiulu pe anu e cinci fl.

T e a t r u.

✂ (*Teatrulu celu mare in Bucuresci.*) La 8/20 dec. se jucà: „Prepastiile Bucuresciloru“, comedia-vodevila, in 4 acte de Millo. — La 22/24 dec. se re-presentsa pies'a: „Carolul alu V. si Franciscu I“ seu „Povestirile reginei de Navarra.“ Comedia in 5 acte de Scribe si Legouvè. — La 15/27 dec. se representsa „Boerii si Ciccoii“, comedia in 5 acte de V. Ale-sandri.

✂ (*Teatrulu-circu in Bucuresci.*) La 10 dec. se representsa „Orfanii regimentului“, comedia-drama franceza (de?), tradusa de M. Pascaly. — La 12/24 dec. se jucà: „Belu'a socriiloru“, comedia locala in 4 acte. — La 15/27 dec. se jucà „Idiotulu“, drama in 5 acte, trad. de S. Mihailescu.

✂ (*Morte pe scena.*) In „Burg-Theater“ din Vie-na dumineca trecuta se jucà „Hotii“ de Schiller. In actulu alu 5-le artistulu Paulmann, carele a jocalu ro-lulu lui „Danielu“, fu lovit de ventu si mori indata.

✂ (*Artist'a si recensentulu.*) Domnisor'a Hary Ryner e o actritia americana. Dins'a in lun'a trecuta a debutatu pe scen'a teatrului din Rochester. Recensentulu diuariului „Rochester Democrat“ si-a permis a critica pre aspru debutulu dinsei. In urmare aces-teia „artist'a“ se duse dimpreuna cu fiulu seu, unu baiatu de 11 ani, in localitatea redactiunii numite, si intreba de autorulu recensintii. ~~Presintandu-se acel'a,~~ ea scose unu biciu de calaritu si voi se-lu lovesca; inse recensentulu feri lovitura si arunca „artist'a“ pe usia afara.

✂ (*Unu duclu curiosu.*) Unu advocatu magiaru din Gherla a scrisu o piesa teatrala, care a cadutu. Unu recensentu din Clusiu a constatat acest'a. In ur-marea acesteia autorulu lu-provoca la duelu — ba, ci la emulatiune. Se scria adeca si recensentulu o piesa, si apoi se judece publiculu. Recensentulu n'a primitu provocarea.

M u s i c a.

⊙ (*Zlislaw Lubicz*) a datu la 10/12 decemvre concertu la Bucuresci, cu concursulu dloru Wiest si Dimitrescu.

⊙ (*Florentinii*) au datu la 12/24 dec. primul concertu in Bucuresci.

T r i b u n a l e.

| (*O criminalista periculosa*) a fugitu in noptea de la 1 dec. din inchisorea din Lemberg. Ea vorbesce polonesce, rutenesce, romanesce si germanesce, si ca otravitoria e grozava.

| (*Unu tineru de 19 ani*) in St. Gerlice, cu nu-mele Alesandru Jakab, a omoritu pe frate-seu, pentru ca acel'a a tintitu pistolulu spre mama-sa.

E c o n o m i a.

Δ (*In septeman'a trecuta*) au fostu asiá ninsori mari catra Viena si Croatia, incatu si comunicatiunea

drumuriloru de feru a incetatu la finea septemanei pe cate-va zile.

Δ (*Phylloxera vastatrix*) e numele unoru ver-muleti microscopiei, ce prepadescu viele. Ministrulu de comerci, Bartal, a luat mesu aspre in contra importarii acestora, oprindu aducerea vitieloru din strainetate peste totu, precum si din provinciile austriace si din regatul Croatiai.

Suvenirea mortiloru.

† (*La 2/14 dec. a repausatu in Brasiovu George Christorionu,*) fostu capitaniu in armat'a romana. In-mormontarea s'a facutu la biserica sf. Nicolae din Scheiu, unde de mai nainte si-radicasu unu monu-mentu. O compania din regimentulu II austriacu, cu corpulu oficiarulu si cu music'a, i-au facutu onorile militare. Inregistrandu acestu faptu, „Orientulu La-tinu“ adauga urmatoriele: „Intre dispositiunile testa-mentului seu, cea mai insemnata e, ca venitul de la doue case din Bucuresci lu-destina pentru infiintarea unui internatu pentru scolarii saraci de la scolele ro-mane din Brasiovu. Restulu averii lu-imparte scole-loru romane din Brasiovu si seminariului greco-orien-talu din Sibiu; pentru cele d'antaiu a cumperatu, fiindu in vietia o stupina cu holde de aratura si de fenetie, care aduce pe anu venitu de cate 600 de florini: pentru seminariu cumperase nesce pamenturi in tier'a Bêrsei, in valore de mai multe mii de florini. Se crede, ca sum'a lasata natiunii sale se urca la cifra de peste 30,000 florini. Directorulu peste internatulu mentio-natu mai susu are se fia par. Bart. Baiulescu, caruia i-se prevede in testamentu, pentru sarcina ce va purta sum'a anuala de cate 200 florini. Cuprinsulu testamen-tului se affa la comitatulu bisericescu de la st. Nicolae, care lu-va esecuta in calitate de erede.“

† (*O mare lovitura familiaria*) a avutu se suferedu L. B. Pop d' Harsianu advocatu in Abrudu, si so-cia sa dn'a Maria n. Pipoșiu, ca-ci anghin'a difterica li-a rapitu in o di, la 11 decemvre, doi copii, Aure-lianu in etate de 3 ani si Maria de 6 ani.

† (*Rosalia Chirilescu n. Illoviicu,*) soci'a preotu-lui Georgiu Chirilescu in Chitihazu, repausa la 3/15 decemvre in etate de 34 ani, lasandu dupa sine inca si doue fiice necrescute.

Deslegarea ghiciturei de siacu din nr. 39 :

Ploisiora multu usiora
Picura incetisioru,
Animiora, animiora,
Nu mai geme totu de doru!
De ploiti'a nutritoria
Florile voru impupi;
Am si eu o dalba flore,
Numai de ar inflori!

Iosifu Vulcanu.

Deslegarea ghiciturei numerice din nr. 41 :

Sè-i fia tierin'a usiora!

Deslegarea ghiciturei de siacu din nr. 45 :

Fapturiloru din tartaru, ce-acum cu nerabdare
Panditi pe-a vostra mama si-o 'mpingeti in mor-
mentu;

Cum póte sè ve rabde, ah! judele celu mare,
Cum póte sè ve lase s'atingeti astu pamentu?!
Ar. P. Densusianu.

Deslegarea ghiciturei numerice din nr. 48:

Dr. Victoru Mihali.

Abonantii „Familiei“ in 1874. *)

(Urmare.)

D. G. Trica locoteninte la a 5 sectiune de mappare in Casiovia, dn'a Netti Vancea in Galda-de-josu, dn'a Emilia Popescu n. Mladin in Nadabu, ds. Ana Maximu in Apahida, dn'a Ana Belone in Ticvaniumare, dn'a Rosa Hatieg in Lugosiu, dn'a Elisabeta Szabo in Tiream, d. dr. Ioanu Colceriu medicu in Siomcuta-mare, d. Alesandru Kabay protopopu in Macau, d. Bela Romeiser in Budapesta, dn'a Maria Ilesiu in Clusiu, Societatea de lectura a junimei stud. in Blasiu, d. Ignatu Kováts ospetariu la „pomulu verde“ in Oradea-mare, Casin'a din Buteni, Societatea pentru cultur'a si literat. popor. romanu din Bucovina in Cernauti, d. Stefanu Radie preotu in Petrosieni, dn'a Elena Socanu in Clusiu, dn'a Catarina Craciunescu in Belinti, d. Ioanu Popescu preotu in Toplitia romana, Casin'a romana in Oravitia, d. Iacobu Popoviciu protopopu in Oravitia, dn'a Carolina Socaciu in Abafia, Studentii din a VII cl. gimn. in Blasiu, d. Georgiu Liuba siefu telegraficu in Ciaba, dn'a Persida Petroviciu in Aradu, dsiór'a Emilia Lungu in Timisióra, d. Zacharia Tataru in Sighisióra, d. Petru Albescu in Baia-de-Crisiu, d. Ioanu Chitta invetiatoriu in Feiurdu, d. Iulia Tina in Bogsia romana, d. Veronica Marincasiu in Perje, dn'a Sofia Craciunescu in Cnezu, ds. Vióra Popoviciu in Jancahida, Societatea romana de lectura in Lipova, d. Nicolau Barbura notariu in Pecica, d. Georgiu Popu in M. Iliá, d. Victoru Piposiu in Clusiu, Casin'a romana din Naseudu, Casin'a din Varadia, dn'a Nina Vestemianu in Clusiu, dsiór'a Cornelia Ratiu in Capnicu-Baia, d. Ioanu Feiurdeanu medicu in Bucium, d. Iuliu Novacu juristu in Kecskemét, dn'a Nina Clepanu n. Petri in Fizegiu, Casin'a din Clopodia, d. Ios. Buzianu negutiatoriu in Iadia, Post'a din Budapesta 5 esemplare, d. Georgiu Baiesiu in Lugosiu, d. Ioanu Petrasco capitani in Orascia, d. Maria Radu in Teregoava, Casin'a din Bradu, d. Simeonu Fl. Marianu teologu in Cernauti, d. Teodoru Pascu in Banatu-Comlosiu, d. Elisabeta Doda in Caransebesiu.

(Finea va urmá.)

Daruri de Craciunu si anulu nou.

Prenumerantii nostri noi, dar si cei vechi, si potu comandá la noi urmatóriele carti:

*) Vomu publicá numele numai acelor, cari au si platitu pretulu de abonamentu, ca-ci numai acestia potu fi considerati cá abonanti. Invitamu dara pe restantieri a-si refuí datori'a, cá acés'a lista se se póta completá.

R-d

„Cavalerii Noptii“, romanu in 5 tomuri, pretulu pentru abonantii „Familiei“ 2 fl. 50., (pentru altii 6 fl.) — „De unde nu este rentórcere“, romanu intr'unu volumu, pretulu 50 cr., (pentru neabonati 1 fl.) — „Novele“ de Iosifu Vulcanu, trei tomuri, pretulu 2 fl., (pentru altii 3 fl.) — „Columb'a“, romanu, unu tomu, 50 cr., (pentru neabonati 1 fl.) — „Poesii“ de Iosifu Vulcanu, 50 cr., (pentru neabonati 1 fl.) — „Sclavulu Amóruului“ (cele dóue tomuri ce voru aparé pana 'n finea anului,) 2 fl. (pentru neabonati 2 fl. 40 cr.)

Adeca si-voru puté comandá *trei-spre diece tomuri de carti*, in locu de 14 fl. 40 cr., numai cu 8 fl., unu pretiu bagatelu, decátu care mai micu nici intr'o literatura nu existe.

Totu-odata oferimu si urmatóriele 5 *tablouri*: Alesandru I domnu alu Moldovei primesce insemnele domniei, Inaugurarea Societátií academice romane, Coriolan si Veturia, Traianu cu óstea trece Dunarea, portretulu lui Ionu Brateanu. Fia-care din aceste se vinde neabonatiloru la „Familia“ cu câte 2 fl., adeca óte la olalta cu 10 fl. Abonantii foii nóstre inse si le potu cumperá cu câte 60 cr. unulu, si asiá tóte numai cu 3 fl.

„Familia“ va aparé si in anulu viótoriu in fia-care duminéca, si va constá pe unu anu intregu 10 fl., pe jumetate de anu 5 fl.; pentru Romaní'a pe unu anu doi galbeni, pe jumetate de anu unu galbenu.

Colectantii voru primí dupa 5 esemplare unulu gratis.

„Siedietórea“, fóia pentru poporulu romanu, va esi *odata pe luna*, totu-de-una in prim'a, si va constá pe anulu intregu numai 1 *florinu*.

Foiti'a mea, ferindu-se de politica, va cuprinde de tóte, ce dupa parerea mea poporulu va ceti cu placere: balade, doine si hore, povesti, intemplári, invetiature, anecdote, ciemeliture si altele.

Iosifu Vulcanu.

Post'a Redactiunii.

Versurile: Consórt'a si Asiu dóri, nu se potu publicá. Pros'a trebue se o vedemu mai antaiu.

Lapsiulu ungurescu. A. L. De alta-data bucurosu, dar in timpulu de acuma nu e cu putintia.

Satulu nou. Multiamita! Dta te vei mirá de siguru, ca s'an afiatu si de aceia, cari au cerutu „Siedietórea“ á conto, ba chiar si gratis.

Er-Hatvanu. Déca toti preotii aru fi asiá de bravi, „Siedietórea“ ar inflóri. Salutare!

Silvasiu. Ai dreptu, scimu si noi bine catu de greu si-scotu invetiatorii nostri salariulu. Din cele tramise acum, una va esi — de jumetate, cea d'antaia.

Sietinu. Cu bucuria vedemu, ca invetiatorii si preotii res-pundu cu demnitate la apelulu nostrn. Numai dnii notari nu se pré aréta inca. Multiamita!

Proprietariu, redactoru respundietoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1874. Callea tierrei nr. 39.